

Ne bomo čakale: anarhizem in intersekcionalnost¹

»Brez pravičnosti ljubezen ne more obstajati.«

bell hooks

Abstract

Refusing to Wait: Anarchism and Intersectionality

In the translation of this essay, the reader will first find a short list of key achievements, contradictions and failures of the feminist movement throughout its history. The study begins with the key issue: what can anarchists learn and introduce into their struggle from these processes. Thus, we become familiar with the critique of reductionist politics, which puts (only) the anticapitalist struggle in the primary position of every resistance, with the assumption that its destruction will necessarily do away with all other forms of domination in society. They do not avoid the fact that such moments of reductionism also occur within the anarchist movement itself. They also consider as inadequate all forms of feminism that are based on female identity, since these lead towards identity politics. Finally, they reject liberal feminism that seeks a solution for gender domination within the capitalist system. As a field of potential inspiration for future anarcho-feminist struggles, the authors suggest the intersectionality theory, which studies the simultaneous effect of different domination factors: gender, race, social exclusion, and more.

Keywords: radical feminism, intersectionality, second wave, anarho-feminism

Povzetek

Prevod eseja najprej vodi skozi kratek pregled ključnih dosežkov, kontradikcij in pomanjkljivosti zgodovine feminističnega gibanja in postavlja ključno vprašanje, kaj se lahko iz tega naučijo in v svoj boj vključijo anarhistke in anarhisti. Tako v eseju beremo kritiko redukcionistične politike, ki v ospredje feminističnega boja postavi (le) boj proti kapitalizmu, ki naj bi razrešil tudi vse druge oblike dominacije v družbi. Pri tem avtorici ne prezre, da do redukcionističnih momentov prihaja tudi v anarhističnem gibanju. Zavrnete na ženski identiteti zasnovane oblike feminizma, ker vodijo v reformistično identitetno politiko, prav tako pa tudi liberalne oblike feminizma, ki rešitve za dominacijo po spolu iščejo v kapitalističnem sistemu. Polje morebitnega navdiha za bodoče anarhafeministične boje najdeta v teoriji intersekcionalnosti, ki preučuje hkratno prešitje različnih dejavnikov zatiranja (spol, rasa, socialna izključenost, itn.).

Ključne besede: radikalni feminizem, intersekcionalnost, anarhafeminizem

¹ Pričujoče besedilo je prevod izvirnika *Refusing to Wait: Anarchism and Intersectionality*, ki je dostopen na: <http://anarkismo.net/article/14923> (11. november 2009).

Anarhizem se od feminističnega gibanja lahko nauči marsikaj. V številnih pogledih se je že. Anarhofeminizem je razvil analizo patriarhata, ki ga povezuje z državno strukturo. Proučil je tudi slogan »osebno je politično« (primer tega so denimo moški, ki se bodo, če se zavzemajo za enakost med vsemi spoli, verjetno tudi do žensk v svojem življenju vedli dostojanstveno in spoštljivo). Naučili smo se, da noben revolucionarni projekt ne more biti dokončan, dokler moški sistematično dominirajo in izkoriščajo ženske; da je socializem bolj kot ne prazen cilj – četudi je »brezdržaven« – če ostane moška dominanca nad ženskami nedotaknjena.

Pričujoči esej zagovarja tezo, da lahko anarhisti prav tako veliko pridobijo od teorije »intersekcionalnosti«, ki je vzniknila iz feminističnega gibanja. Že res, da se je anarhistično pojmovanje razrednega boja razširilo kot rezultat vzpona feminističnih gibanj, gibanj za državljanske pravice, gejevske in lezbično osvoboditev (in morda v zadnjem času še bolj queerovskih gibanj), pravice hendikepiranih itn. A kako se v resnici opredeljujemo glede teh bojev? Kakšen je njihov odnos do razrednega boja, ki je osnova boja za socializem od spodaj? Ali jih odpravljamo kot »zgolj identitetne politike«, ki bolj zamegljujejo kot razjasnjujejo zgodovinsko nalogo delavskega razreda? In če ne, kako lahko anarhisti vključimo svoje interese v našo politično teorijo in delo?

Zakaj intersekcionalnost? Kako smo prišli do sem.

Mnogi vidijo začetke feminističnega gibanja, denimo v Združenih državah Amerike, v boju žensk za volilno pravico. Ta fokus na volilno pravico so zaradi ozkoglednosti številne radikalne ženske kritizirale že na prelomu 20. stoletja. Konec koncev, kaj pa je volilna pravica prinesla ženskam delavskega razreda? Kako naj bi izvolitev nove garniture politikov prinesla hrano na mizo zanje in za njihove družine? Pravzaprav se številne radikalne ženske takratnega obdobja niso hotele identificirati kot »feministke«, saj so v feminizmu videle gibanje buržujskih žensk, ki jih razredni boj ni zanimal.² Številne ženske delavskega razreda so dojemale svoje »feministične« sodobnice kot zaveznice »vseh sil, ki so najodločnejše sovražnice delavskega razreda, revnih in razdedinjenih«. Zgodnje feministično gibanje so torej videle kot gibanje izključno buržujskih žensk, ki ni imelo nikakršnega odgovora na vseprisotno revščino ter izkoriščanje, neločljivo povezano z izkušnjo delavskega razreda v razslojeni družbi (Parker, 2001: 125).

Anarhistke in anarhisti³ tistega obdobja pa so po drugi strani od feminističnega gibanja že takrat pričakovali kakšen argument glede intersekcionalnosti. Nasprotovali so razrednemu redukcionizmu, ki je bil pogost v širšem socialističnem okolju. Zgodnje anarhistke so pisale o vprašanjih, kot so prostitucija in prekupčevanje z ljudmi (Goldman, 2001), prisilna sterilizacija (Kropotkin, 2001) in poroka (de Cleyre, 2001, 2004); vse z namenom, da bi razširile anarhistično kritiko hierarhije in da bi vprašanjem, ki si jih zastavljajo ženske same, dale potrebno težo,

² Za zanimivo diskusijo o tem v kontekstu španskega anarhosindikalizma z začetka 20. stoletja glej Ackelsberg, 2005: 118–119, 123–124.

³ V nadaljevanju bomo uporabljali izraz anarhistke, enako velja za feministke in vse druge oblike, ki smo jih v množini vajeni uporabljati v moški obliki. Sicer tudi v Sloveniji v zadnjih letih feministična praksa vsaj v družbenih gibanjih sega onkraj biološkega spola, jezik pa v osnovi ostaja mačističen in okoren. Zato je uporaba ženske oblike tam, kjer je to mogoče, v prevodu tega članka poskus opozarjanja na ta diskurzivni problem (op. pr.).

ne da bi pri tem zanemarjale vizijo bodoče brezrazredne družbe, temelječe na sodelovanju in vzajemnosti. Veliko teh zgodnjih del je risalo jasno povezavo med zatiranjem žensk in izkoriščanjem delavskega razreda. Zavračanje številnih žensk delavskega razreda, da bi se priključile k svojim »feminističnim« sodobnicam, pa je prav tako kazalo na nekatere težave univerzaliziranega, na identiteti temelječega feminizma, ki je zatiranje žensk videl zgolj kot posledico hierarhije, proti kateri se lahko borimo, ne da bi se hkrati borili proti kapitalizmu.

Seveda ne moremo trditi, da v anarhističnih gibanjih nikoli ni prihajalo do redukcionizma. Žal so številni moški anarhisti zanemarjali ženske zadeve. Delni razlog, da so *Mujeres Libres* med špansko državljansko vojno čutile potrebo po ločeni ženski organizaciji, je bil v tem, da »so številni anarhisti problem podrejenosti žensk v primerjavi z emancipacijo delavcev v najboljšem primeru obravnavali kot sekundaren, kot problem, ki bo rešen 'ob svitu revolucije'« (Ackelsberg, 2005: 38). Žal takšno ravnanje v nekaterih kontekstih ni le zgodovinsko dejstvo, čeprav bi to gotovo moralo biti. In ravno takšne predpostavke so postale pomembno teoretsko ozadje za »drugi val« feminizma.

Nasprotujoči si pogledi v »drugem valu«

Od poznih 60. pa do zgodnjih 80. let 20. stoletja so se začele porajati nove oblike feminizma. Številne feministke so se usmerile k štirim različnim teorijam, ki so vsaka po svoje razumele vzroke za zatiranje žensk.

Podobno kot njihove buržoazne predhodnice liberalne feministke niso videle potrebe po revolucionarnem prelomu z obstoječim družbenim redom. Pozornost so raje namenile razbijanju »steklenega stropa«, s čimer so si prizadevale za večje število žensk na položajih politične in ekonomske moči. Liberalni feminizem je predvideval, da obstoječa institucionalna ureditev v osnovi ni problematična. Njihov cilj je bil doseči žensko enakopravnost v kapitalizmu.

Druga teorija, ki jo praviloma poznamo pod oznako radikalni feminizem, se je zavzemala za opustitev »moške Levice«, ki jo je razumela kot brezupno redukcionistično. Številne ženske iz gibanja za državljanske pravice in protivojnega gibanja so se namreč pritoževale nad prevladujočim seksizmom v gibanjih. Njihova vloga je bila omejena na tajniške naloge, bile so ljubice moških voditeljev in izpostavljene splošnemu odtujevanju od politike leve. Po mnenju številnih radikalnih feministk tistega časa je bil razlog za to primat patriarhalnega sistema – oziroma sistematične in institucionalizirane nadvlade moških nad ženskami. Za te feministke je bil boj proti patriarhatu poglaviti boj za stvaritev svobodne družbe, saj je spol najbolj zakoreninjena in najstarejša oblika hierarhije (Firestone, 1970).

Marksistični feminizem je po drugi strani skušal zatiranje žensk umestiti v ekonomsko sfero. Boj proti kapitalizmu je bil osrednjega pomena, saj je »zgodovina vseh do zdaj obstoječih družb zgodovina razrednega boja« – se pravi, človeško zgodovino lahko zreduciramo na razred (Marx in Engels, 2009). Marksistični feminizem je gradil tudi na prepričanju, da ima ekonomska »baza« družbe odločilen učinek na njeno kulturno »nadstavbo«. Potemtakem je edini način za doseg enakopravnosti med ženskami in moškimi uničenje kapitalizma, saj bi tako nove, egalitarne ekonomske ureditve prinesle nove, egalitarne nadstavbe. To je bil determinizem ekonomske baze.

Iz razprav med marksističnim in radikalnim feminizmom je vzšel še en pristop, imenovan »teorija dualnih sistemov« (glej npr. Hartmann, 1981; Young, 1981). Kar je bilo pozneje pre-

imenovano v socialni feminizem, je teorija dualnih sistemov, po katerem morajo feministke razviti »teoretsko osnovo, ki hkrati daje enak poudarek patriarhalnemu sistemu in kapitalizmu« (Young, 1981: 44). Čeprav je ta pristop naredil velik korak k reševanju nekaterih sporov o tem, kateri boj bi moral biti »primaren« (tj. boj proti kapitalizmu ali boj proti patriarhatu), je tudi v tem primeru ostalo nerešenih veliko vprašanj. Na primer, raznopolte feministke (*feminists of color*) so trdile, da je ta perspektiva izpustila strukturno analizo rase (Joseph, 1981). Poleg tega, kje je bil v tej analizi prostor za premislek zatiranja na podlagi spola, zmožnosti, starosti itn.? Je bilo mogoče vse te vidike zreducirati na kapitalistični patriarhat?

Prav v tem teoretskem ozadju se je pojavila ideja interseksionalnosti. A k njenem razvoju nista pripomogli le abstrakcija in teorija. Feministke so, kot že rečeno, deloma čutile potrebo po ločeni analizi patriarhata kot systemske oblike zatiranja tudi zaradi svojih izkušenj s širšo levico. Brez analize patriarhata, ki ga postavlja na enakovredno raven s kapitalizmom kot organizacijskim sistemom naših življenj, ni bilo zadovoljivega odgovora moškim voditeljem, ki so predlagali, da se z zatiranjem žensk ukvarjamo potem, ko opravimo s »primarnim«, »pomembnejšim« razrednim bojem.

A te napetosti niso bile zamejene na levico; obstajale so tudi v feminističnem gibanju. Eden boljših primerov, ki ponazarja ta razkol, je bilo gibanje za pravico do splava v ZDA. Pred primerom Roe proti Wade iz leta 1973 je bil splav zakonsko v pristojnosti vsake zvezne države posebej. Feministke so se mobilizirale okrog primera Roe proti Wade, da bi dosegle legalnost splava po vseh ZDA hkrati. Rzsodba sodišča je sčasoma zagotovila legalni splav tudi v drugem trimesečju, a je retorika »izbire« in »legalizacije« za prenekatero feministke preveč vprašanj pustila nenaslovljenih.

Prav ta izkušnja je ponovno odprla razpravo o predstavi o univerzalni, monolitni izkušnji »ženskosti«, ki je pogosto prevladovala v tradicionalni identitetni politiki. Raznopolte feministke so denimo zagovarjale stališče, da je osredinjanje izključno na legalizacijo splava potisnilo v ozadje primere raznopoltnih žensk v ZDA, ki so bile prisilno sterilizirane in pogosto prikrajšane za pravico do otroka (glej Roberts, 1997). Ženske delavskega razreda so trdile, da je legalizirana »izbira« precej nesmiselna brez socializma, saj legalen splav, ki si ga niso mogle privoščiti, ni ravno najboljša »izbira«. Zanje je resnična reprodukcijska svoboda pomenila nekaj več kot le legalen splav. Nekatere so si želele otrok, a si preprosto niso mogle privoščiti, da bi jih preživljale; druge so htele spremembo kulturnih norm in navad v družbi, ki so obsojale odločitve žensk o njihovih lastnih telesih; tretje so si prizadevale za širitev klinik za reproduktivno zdravje – na kratko, okvir »reproduktivne svobode« naj bi zajel interese vseh žensk in ne bil zgrajen izključno okoli skrbi belih, heteroseksualnih žensk srednjega razreda (kar je bila na prvi pogled poglobljena pozicija gibanja za pravico do splava).

Intersekcije

Med feministkami so te izkušnje v feminističnem gibanju in širši levici sprožile številna vprašanja. Kako naj ustvarimo gibanje, ki ni osredinjeno na interese njegovih najbolj privilegiranih delov? Kako obdržati predanost socializmu od spodaj, ne da bi se vključili v politiko, ki vidi ženske probleme kot »sekundarne«? Kako bi lahko bila videti politična organizacija, ki bi temeljila na skupni zavezanosti k rušenju dominacije, namesto na prevzeti skupni izkušnji ene

same identitete? Na ta vprašanja so začele množično odgovarjati predvsem raznopolte feministke, queer skupnosti in seksualne radikalke s teorijo intersekcionalnosti – teorijo, ki je bila kritična do tradicionalnih razrednih in identitetnih politik (glej npr. Hooks, 2000; Collins, 2000).

Intersekcionalnost ugotavlja, da se našega družbenega okolja v povezavi z barvo polti, razreda, spolnosti, narodnosti, zmožnosti, starosti itn. ne da preprosto razčleniti na jasne kategorije. Govoriti o univerzalni izkušnji, kaj pomeni biti »ženska«, je denimo sporno, saj je izkušnja »ženskosti« različna glede na barvo polti, razred, spolnost in številne druge dejavnike. Brez te analize nereflektirano feministično gibanje, ki je na pogled osredinjeno na interese »žensk«, pogosto odraža le interese najbolj privilegiranih članic te družbene kategorije.

Prav tako se naše družbeno okolje in hierarhije, ki jih materializira, križajo na kompleksne načine in jih med seboj ni preprosto ločiti. Ljudje ne obstajamo kot »ženske«, »moški«, »beli«, »iz delavskega razreda« itn. v vakuumu brez drugih vzorčnih družbenih odnosov. Poleg tega sistemi izkoriščanja in zatiranja delujejo na edinstvene načine. Poglejmo dva očitna primera. Razred je družbeni odnos, temelječ na izkoriščanju posameznikovega dela. Razred deluje na unikaten način zato, ker si prizadevamo za odpravo razredov, ne le za konec razrednega elitizma pod okriljem kapitalizma.

Podobno je ideja o »spolni usmerjenosti« nastala na začetku 19. stoletja, ko se pojavi izraz »homoseksualec«. To je relativno hitro ustvarilo identiteto, ki v spolnosti daje prednost izbiri spola ne glede na neskončno število drugih načinov, na katere si ljudje organiziramo spolnost (tj. število partnerjev, izbira spolne prakse itn.). Prav tako je temeljito omejilo spolno identiteto na tri kategorije: hetero-, homo- in biseksualnost – kakor da znotraj človeškosti ne more obstajati širši spekter privlačnosti in pestrosti. Osvoboditev na področju seksualnosti je med drugim tudi preseganje teh treh kategorij, s čimer bi lahko zagotovili spolno/družbeno eksistenco za vse. In tudi zato je seksualnost edinstvena.

Te strukturne neenakosti in hierarhije materializirajo in oplajajo druga drugo. Na primer, delo žensk med nosečnostjo in vzgajanje otrok zagotavlja novo delovno silo v družbeni tovarni, ki omogoča reprodukcijo kapitalizma. Bela nadvlada in rasizem dopuščata nadzor kapitalistov nad tistim segmentom trga dela, ki je lahko zaloga poceni delovne sile. Obvezna heteroseksualnost omogoča nadvlado patriarhalne oblike družine, kar krepi patriarhat in moško dominanco. In vse te strukturne oblike neenakosti pridodajo svoj delež k nihilističnem prepričanju, da je institucionalizirana hierarhija neizogibna in da libertarna gibanja temeljijo na utopičnih idejah.

Zagovornice intersekcionalnosti trdijo, da so vsi boji proti dominaciji nujne komponente za vzpostavitev svobodne družbe. Ni treba ustvariti totema pomembnosti družbenih bojov in predvideti, da so nekateri »primarni« in drugi »sekundarni« ali »obrobni«, saj drug drugega materializirajo in se križajo na kompleksne načine. Poleg tega nas je zgodovina naučila, da je ta metoda rangiranja zatiranja razdiralna in nepotrebna – še huje, spodkopava solidarnost. Prav tako lahko, ko organiziramo in razvijamo politične prakse, samoreflektivno pomaknemo margine v središče naše analize in se tako izognemo pristranskosti privilegija, ki je v zgodovini povzročil toliko sporov v feminizmu in na levi.

Dober sodoben primer intersekcionalnosti v povezavi s praksami družbenih gibanj je pobuda Incite! Raznopolte ženske proti nasilju. To je »nacionalna aktivistično organizacija radikalnih raznopoltnih feministk, ki z neposrednimi akcijami, kritičnim dialogom in organiziranjem od spodaj krepijo gibanje za ustavitev nasilja nad raznopoltnimi ženskami in nad

našimi skupnostmi« (Incite!, 2009). *Incite!* se od preostalih organizacij proti nasilju razlikuje po svoji sistemski analizi. Raznopolte ženske, ki so izkusile nasilje, po njihovem mnenju živijo na »nevarnih presečiščih« bele nadvlade, patriarhata, kapitalizma in drugih zatiralnih struktur in institucij. Namesto da bi preprosto zreducirale izkušnje na področje individualnosti, prepoznavajo sistem, ki zatira in izkorišča ljudi, poleg tega pa so svoj pristop strukturirale tako, da pozivajo k ponovnemu osredinjanju na marginalizirane ljudi, kar je v nasprotju z metodo vključevanja, ki je zasnovana na eni sami identiteti ali družbeni okoliščini. *Incite!* trdi, da »vključevanje« preprosto dodaja multikulturno komponento k individualističnemu, belonadvladanemu organiziranju. Namesto tega si prizadevajo, da aktivnosti ponovno usmerijo na najbolj marginalizirane, s čimer poskušajo zagotoviti, da njihovo delovanje naslavlja potrebe tistih, ki jih je v preteklosti feminizem spregledal, z razumevanjem, da imamo vsi ljudje koristi od osvoboditve bolj marginaliziranih soljudi, medtem ko osredinjanje na bolj privilegirane člane dane družbene kategorije pusti preostale ženske na cedilu (kot potrjujejo tudi omenjeni primeri boja za volilno pravico in legalizacijo splava). *Incite!* usmerja fokus na potrebe ljudi iz delavskega razreda, ki so bili vesplošno zanemarjeni (denimo seksualne delavke, zapornice, transosebe ter uporabnice trdih drog). S postavljanjem teh ljudi v središče svojega organiziranja se osredinjajo na primere na bolj nevarnih presečiščih zatiranja in izkoriščanja ter se tako spopadajo s sistemom kot celoto in ne le z njegovimi bolj vidnimi ali prednostnimi vidiki. Poleg tega *Incite!* gleda na državo kot na glavnega izvajalca nasilja proti raznopoltim ženskam in skuša vzpostaviti organizacije od spodaj, ki državi nasprotujejo in so od nje neodvisne. Anarhistke bi se lahko od *Incite!* neznansko veliko naučile o pomembnosti naslavljanja potreb vseh segmentov delavskega razreda, pomembna lekcija pa je tudi njihovo prizadevanje za nadzor nad težnjami leveice po ignoriranju oziroma neupoštevanju interesov, potreb, idej in usmerjanja ljudi, ki živijo na nevarnih intersekcijah kapitalizma, bele nadvlade, patriarhata itn.

In kaj lahko anarhizem prispeva k teoriji intersekcionalnosti?

Predvsem gre za dvosmerni učni proces. Se pravi, ko sintetiziramo prakse, da bi v naš boj vključili interese, ki jih izražajo feministke, bi lahko tudi feminizem marsikaj pridobil z učenjem od anarhizma. Prispevek anarhistk k intersekcionalnosti je mogoč na dveh poglavitnih področjih. Prvič, anarhizem ustvarja radikalno podlago, zaradi katere smo lahko kritični do liberalnih interpretacij intersekcionalnosti. Drugič, anarhistke lahko ponudijo kritično analizo države.

Ljudje, ki uporabljajo intersekcionalno analizo, prepogosto ignorirajo posebnost različnih sistemov dominacije. En način takšnega delovanja je artikulacija splošnega nasprotovanja teoriji razredov. Četudi smo prepričani v obstoj razrednega elitizma, samo nasprotovanje teoriji razredov pogosto ne prepozna edinstvenih lastnosti kapitalizma in lahko posledično vodi do pozicije, ki se v resnici zavzema za konec razrednega elitizma, kapitalizma samega pa ne obravnava. Kot anarhisti ne nasprotujemo le razrednemu elitizmu, nasprotujemo razredni družbi kot takšni. Ne želimo, da vladajoči razred bolje ravna z nami v sistemu, ki je zasnovan na neenakosti in izkoriščanju (torej pod kapitalizmom). Kapitalizem je treba razbiti na koščke in zgraditi novo družbo, v kateri razredi ne obstajajo več – se pravi, da se borimo za socializem. Kot del tega boja smo anarhistke dobro umeščene za kritiko liberalne interpretacije intersekcionalnosti

(glej predvsem Schmidt in van der Walt, 2009).

Kot anarhistke lahko tudi konsistentno zagovarjamo kritiko države. Država ni samo niz specifičnih institucij, kot so sodišča, policija, politična telesa (senati, predsedniki itn.), temveč tudi družbeni odnos. Država vpliva na naše življenje na nešteto načinov. Nekdanje zapornice so na primer pogosto nezaposljive, še zlasti če so storile hujši zločin. Potreben je samo bežen pogled na rasno in razredno sestavo zapornic in zapornikov v ZDA, da opazimo, kako uporabna je lahko teorija interseksionalnosti. Prav vse nekdanje zapornice, delavke, ki so na udaru zaradi stavke ali sodelovanja v neposrednih akcijah in/ali pri državljanski nepokorščini, imajo specifične potrebe kot subjekti v družbi političnih vladarjev in pasivnih, obvladanih subjektov. Država praviloma meri na specifične skupine delavk in delavcev, glede na njihov obstoj znotraj nevarnih intersekcij, ki jih omenjamo zgoraj. Anarhistke lahko teoriji interseksionalnosti ponudijo analizo metod, s katerimi država, kot tudi katerikoli drug institucionaliziran sistem dominacije, vlada našemu življenju. In seveda lahko zagovarjamo zrušitev takšne družbene ureditve in njeno nadomestitev z nehierarhičnimi družbenimi oblikami.

Ne bomo čakale

Anarhistke so v zgodovini na številne načine udeleževale ideje interseksionalnosti. Poleg tega je anarhizem kot politična filozofija – in kot gibanje proti vsem oblikam strukturne dominacije, prisile in nadzora – dobro prilagojen za interseksionalno prakso. Žal pa imamo še vedno izčrpavajoče razprave o tem, kaj je hierarhija »primarno« in kaj bi morali postaviti na prvo mesto. Kot smo se naučili iz preteklosti, to pogosto vodi v delitve in do pomanjkanja solidarnosti (predstavljajte si, da bi se morali odpovedati določenemu boju, ki se neposredno tiče vas, za »pravi« oziroma »primarni« boj!). Poleg tega lahko uničenje katerekoli strukturne hierarhije destabilizira druge, saj že preprost obstoj katerekoli od teh družbenih delitev povzroči naturalizacijo obstoja vseh drugih hierarhij.

V članku smo skušali obrazložiti vzpon teorije interseksionalnosti v feminizmu in prikazati njene obrise. Morda je pomembnejše to, da smo jo poskušali prek tega dela povezati s politično prakso in boji družbenih gibanj, da bi se izognili popolni abstrakciji in teoriji, ki bi bila ločena od prakse. Upava, da se bo še več anarhistk seznanilo s teorijo interseksionalnosti in jo s pridom uporabilo v našem političnem delovanju. Upamo tudi, da bo čedalje več ljudi iz marginaliziranih skupin zavrnilo čakanje na trenutek, ko bodo vsi prepoznali pomen boja proti nepravčnosti ter hierarhiji tu in zdaj. Pomembno je, da takoj začnemo graditi samokritično delovanje, ki bo temeljilo na solidarnosti in medsebojni pomoči, namesto na razdirajočih predpisovanjih, kateri boji so »primarni« in kateri so, posledično, »sekundarni« ali »obrobni«. V resnici so vsi povezani in imamo dober razlog, da zavrnemo čakanje na čas po »Revoluciji«, da jih bomo naslovili!

Prevedla: Anja Muhvič

Literatura

- ACKELSBURG, MARTHA A. (2005): *The Free Women of Spain: Anarchism and the Struggle for the Emancipation of Women*. Oakland: AK Press.
- CLEYRE, VOLTAIRINE de (2001): They Who Marry do Ill. V *Anarchy!: An Anthology of Emma Goldman's Mother Earth*, P. Glassgold (ur.), 103–113. Washington, D. C.: Counterpoint.
- COLLINS, PATRICIA HILL (2000): *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*. New York: Routledge.
- FIRESTONE, SHULAMITH (1970): *The Dialectic of Sex: The Case for Feminist Revolution*. New York: Morrow.
- GOLDMAN, EMMA (2001): The White Slave Traffic. V *Anarchy!: An Anthology of Emma Goldman's Mother Earth*, P. Glassgold (ur.), 113–120. Washington, D. C.: Counterpoint.
- HARTMANN, HEIDI (1981): The Unhappy Marriage of Marxism and Feminism: Towards a More Progressive Union. V *Women and Revolution*, L. Sargent (ur.), 1–40. Boston: South End Press.
- HOOKS, BELL (2000): *Feminism is for Everybody: Passionate Politics*. Cambridge: South End Press.
- INCITE! Dostopno na: <http://www.incite-national.org/> (22. avgust 2014).
- JOSEPH, GLORIA (1981): The Incompatible Menage à Trois: Marxism, Feminism, and Racism. V *Women and Revolution*, L. Sargent (ur.), 91–108. Boston: South End Press.
- KROPOTKIN, PETER (2001): The Sterilization of the Unfit. V *Anarchy!: An Anthology of Emma Goldman's Mother Earth*, P. Glassgold (ur.), 120–123. Washington, D. C.: Counterpoint.
- MARX, KARL in ENGELS, FRIEDRICH (2009): *Komunistični manifest*. Ljubljana: Sanje.
- NEZNANI AVTOR (2004): Sex Slavery. V *The Voltairine de Cleyre Reader*, A. J. Brigati (ur.), 93–103. Oakland: AK Press.
- PARKER, ROBERT ALLERTON (2001): Feminism in America. V *Anarchy!: An Anthology of Emma Goldman's Mother Earth*, P. Glassgold (ur.), 124–126. Washington, D. C.: Counterpoint.
- ROBERTS, DOROTHY (1997): *Killing the Black Body: Race, Reproduction, and the Meaning of Liberty*. New York: Vintage.
- SCHMIDT, MICHAEL in van der WALT, LUCIEN (2009): *Black Flame: The revolutionary class politics of anarchism and syndicalism*. Oakland: AK Press.
- YOUNG, IRIS (1981): Beyond the Unhappy Marriage: A Critique of the Dual Systems Theory. V *Women and Revolution*, L. Sargent (ur.), 43–70. Boston: South End Press.